

KORT VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS
VAN EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DINSDAG
18 SEPTEMBER 1962 TE 's-GRAVENHAGE

=====

Aanwezig zijn :

Van de Politieverbindingen :

- Velsen
- Kon.Marechaussee
 's-Gravenhage
- Dordrecht
- Emmen
- Kon.Marechaussee
 's-Gravenhage
- Deventer
- Vlaardingen
- Zaandam
- Schiedam
- Hilversum

Van de B.V.D. :

Mr. J.S. SINNINGHE DAMSTÉ (Voorzitter),

Onderwerp van bespreking :

"Problemen rond het misdrijf "spionage".

Alvorens aan het woord te verlenen, deelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ mede, dat het geamendeerde "Ontwerp richtlijnen inzake het verstrekken van politieke antecedenten door de politie aan derden" thans door de werkgroep conform de opmerkingen is vastgesteld. Toezending aan de Minister van Binnenlandse Zaken kan nu plaats vinden. Het overleg inzake het door deze Minister doen verspreiden van de hierbedoelde "Richtlijnen" is ingeleid.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ bedankt - nu haar werk is volbracht - de werkgroep. Hij noemt daarvan in het bijzonder de leden behorende tot de politie en de voorzitter, de heer . Veel dank is ook verschuldigd aan Dr. : hij heeft het werk van de commissie vergemakkelijkt.

Hoe de "Richtlijnen" zullen aanslaan is niet zeker te voorspellen. In elk geval kan hier niet gesproken worden van een "dictaat van Den Haag", want de voornaamste politie-instanties hebben aan de totstandkoming daarvan medegewekt.

Met betrekking tot het onderwerp van bespreking in deze bijeenkomst zegt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ, dat niet alleen bij de B.V.D.; doch ook bij het Ministerie van Justitie de indruk bestaat, dat de huidige strafbepalingen terzake van spionageactiviteiten niet toereikend zijn. De B.V.D. heeft voorgesteld in het kader van voorbereidende besprekingen voor een eventuele wijziging in de vigerende bepalingen zekere voorstellen of suggesties te doen. Aangezien de politie mede ten nauwste betrokken is bij deze aangelegenheid, leek het Mr. SINNINGHE DAMSTÉ nuttig de aanwezige vertegenwoordigers van de politie-verbindingen van de B.V.D. te confronteren met de problematiek rond het misdrijf spionage.

De door te houden inleiding voor deze vergadering levert wellicht stof voor een discussie te dezer zake op.

Inleiding van

Na beëindiging van de tweede Wereldoorlog drong het tot Nederland door, dat er in de Verenigde Staten alsook in Groot-Brittannië allerm minst sprake van was security-maatregelen buiten werking te stellen of op grote schaal geclassificeerd materiaal te declassificeren. Het tegendeel was waar. In genoemde landen bleven ook vlak na de oorlog geclassificeerde ontwikkelingsopdrachten aan de industrie verstrekt. Van deze opdrachten bleef de Nederlandse industrie verstoken. Hierdoor bleven vele wetenschappelijke resultaten en gegevens voor ons land ontoegankelijk en gingen financiële voordelen verloren.

Het excuus van Amerika en Engeland was : Nederland heeft een onvoldoende beveiligingsregime.

Dit heeft er toe bijgedragen, dat in 1948, bij beschikking van de Minister van Justitie, een commissie werd ingesteld teneinde - ter bescherming van industriële geheimen - de Nederlandse strafwet aan te vullen, die op het gebied van de bestrijding van de spionage alleen maar het toenmaals vigerende - zeer summiere - artikel 98 inhield.

Tot stand is tenslotte gekomen het ontwerp-wet "Bescherming staatsgeheimen", dat in april, 1951 het staatsblad bereikte. De term "staatsgeheim" komt in de tekst van de "wet bescherming staatsgeheimen" niet voor; evenmin de term "spionage".

Gesproken wordt van : enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden, daaronder begrepen enig voorwerp, waaraan een zodanig gegeven kan worden ontleend.

Uiteindelijk maakt de rechter uit of een zodanig gegeven in het geding is. De administratie kan wel helpen - want de rechter zal er niet door gebonden zijn - door aan te geven wat zij als een staatsgeheim beschouwt met behulp van een juiste rubricering. Met de rubricering wordt dan tevens ook de justiciabele geattendeerd, want voor de strafbaarheid moet het bewijs worden geleverd, dat de dader wist of redelijkerwijs moest vermoeden, dat het een staatsgeheim betreft. Hier kan ook een geheimhoudingsverklaring van nut zijn.

Wanneer het een gegeven betreft afkomstig van een verboden plaats is de rechter niet zo vrij in zijn beoordeling. Wanneer namelijk een zodanig gegeven evident in betrekking staat tot de veiligheid van de staat dan moet de rechter wel het karakter staatsgeheim erkennen.

De Wet maakt onderscheid tussen opzettelijke mededeling aan of terbeschikking stellen van een staatsgeheim aan een tot kennisneming niet gerechtigde.

Dit onderscheid is bij nota van wijziging in de wet gekomen. De strafwetgever heeft daarmee duidelijk willen laten uitkomen, dat, behalve stoffelijke gegevens (het ter beschikking stellen van) ook niet stoffelijke gegevens (het mededelen aan) staatsgeheimen kunnen zijn. Overigens is ook het "openbaren" strafbaar. (het ter algemene kennisneming brengen, in tegenstelling tot het verraden aan één persoon).

Wie vallen onder de categorie van "Niet Gerechtigden"? Volgens het Beveiligingsvoorschrift-II 1961 is gerechtigd tot kennisneming van gerubriceerde gegevens, hij, die daarvan uit hoofde van zijn werkzaamheden kennis moet dragen. Alle overigen zijn dus niet-gerechtigden.

Ook de niet-gerechtigde is strafbaar, wanneer hij opzettelijk staatsgeheimen onder zich neemt of houdt.

Zo was strafbaar de Nederlander, die in dienst van een particulier bedrijf gewerkt had aan de uitwerking van een plan, waarin gerubriceerde gegevens waren verwerkt, toen bleek, dat hij een copie van zijn werk in bezit had, na zijn ontslag bij bedoeld bedrijf.

Dit gaat zo ver, dat zelfs de voorbereidingshandeling strafbaar is gesteld, mits bewijsbaar is dat het oogmerk was de beschikking over een staatsgeheim te verkrijgen.

In deze gevallen behoeft dus niet vast te staan de opzet om het staatsgeheim in handen te spelen van bijv. de Russen.

Tenslotte is er ook nog een schulddelict. Art. 98 b luidt : "Hij aan wiens schuld te wijten is, dat een staatsgeheim openbaar wordt gemaakt dan wel ter beschikking komt van een tot kennisneming niet gerechtigd persoon of lichaam."

Een element van dit schuld misdrijf is : de kennisneming door een niet-gerechtigde. Toen onlangs in een beveiligde instelling een hoog gerubriceerd document verdwenen bleek te zijn, kon geen strafvervolging worden ingesteld, omdat niet was gebleken, dat het in onbevoegde handen was geraakt. Het was eenvoudig weg. De verantwoordelijke man kon uiteraard wel disciplinair worden gestraft.

Een strafrechtelijke kant zat wel in het volgende geval, wat zich heeft voorgedaan. Een beveiligde instelling richtte een gerubriceerd schrijven aan een andere - zeer beveiligde - instelling. De juffrouw, belast met de verzending las in plaats van Laan Dinges Nr. 15^b, Laan Dinges 156. Zij liet na het adres te controleren aan de hand van haar adreslijst. De brief werd bezorgd bij een lid van een Oost-Europese Ambassade.

Deze artikelen lijken nogal vergaand. Toch zijn er een aantal problemen, b.v. : Gegevens afkomstig van een "Verboden plaats" genieten een bijzondere bescherming, onder meer omdat volstaan kan worden met het bewijs, dat het gegeven afkomstig is van een "Verboden plaats" en met de veiligheid van de staat in betrekking staat. Maar is het een vereiste, dat het gegeven rechtstreeks van een "Verboden plaats" afkomstig is ?

Deze vraag is met een voorbeeld te verduidelijken. Het gebouw van de B.V.D. is bij K.B. tot "Verboden plaats" verklaard, hetgeen mogelijk was, omdat aan de twee volgende vereisten werd voldaan :

- a. het is een plaats in gebruik bij de staat,
- b. daar zijn gegevens aanwezig, waarvan de geheimhouding door het belang van de veiligheid van de staat wordt geboden.

De B.V.D. zendt een voortdurende stroom van geheime rapporten naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dat geén verboden plaats is. Wanneer nu op dit Ministerie een dergelijk geheim rapport wordt ontvreemd, kan men dan zeggen, dat het een gegeven is, afkomstig van een verboden plaats ?

Als tweede probleem kan hier worden gesteld de vraag of artikel 98 e.v. ook toepasselijk zijn op gegevens, waarover de staat geen enkele zeggenschap heeft c.q. zelfs met het bestaan daarvan niet eens bekend is ?

Deze vraag zij geïllustreerd met het volgende geval uit de praktijk.

Bij de plaatselijke politie meldde zich eens een ingenieur, die verklaarde een uitvinding te hebben gedaan op het gebied van de radar. Hij wilde zijn vinding aanbieden aan een buitenlandse fabriek, maar tevoren wilde hij weten of hij zich hiermee schuldig zou maken aan een strafbaar feit.

De gedachte dat op grond van artikel 98 e.v. een geheimhoudingsplicht zou kunnen worden aangenomen m.b.t. iets dat men geheel zelfstandig tot stand heeft gebracht, lijkt absurd. Toch is het ongetwijfeld een staats- en ook een NAVO-belang, dat geen uitvindingen van belang voor de defensie naar het communistisch blok glippen. Er is hier dus een lacune, waarin het Franse strafrecht wél voorziet, nl. Artikel 77 Code Pénal stelt strafbaar: hij, die, zonder voorafgaande machtiging van de bevoegde autoriteit, een uitvinding van belang voor de nationale defensie overgeeft of mededeelt aan een persoon, handelende voor een buitenlandse mogendheid of een buitenlandse onderneming.

Tijdens het interdepartementaal overleg met betrekking tot het ontwerp-Kernenergiewet is, gedachtig aan genoemd Frans artikel, nog eens de suggestie gedaan een bepaling op te nemen, welke wetenschappelijke onderzoekers op het gebied van de kernenergie verplicht ontdekkingen e.d. van belang voor de defensie te melden, teneinde daarvoor een beveiligingsregime te kunnen bevorderen. Hoewel daarbij nadrukkelijk is verklaard geen strafsanctie aan deze bepaling te willen verbinden, waren de bezwaren vrijwel algemeen. De vrijheid van de wetenschap, zo werd tegengeworpen, zou worden beknot.

In dit verband is het interessant, dat wanneer iemand op zijn uitvinding octrooi aanvraagt, de Octrooiwet wél een procedure geeft.

Wanneer de vooronderzoeker bij de Octrooiraad nl. meent, dat een uitvinding van belang kan zijn voor de defensie, moet hij hiervan mededeling doen aan de aanvrager. Hetgeen voor deze de verplichting meebrengt tot algehele geheimhouding van zijn uitvinding, met inbegrip van een verbod om octrooi in het buitenland aan te vragen en om rechten aan anderen over te dragen dan de staat. Aan deze geheimhoudingsplicht is een strafsanctie verbonden.

Bevestigt het Ministerie van Defensie het belang van de uitvinding voor de defensie, dat is er een regeling voor een financiële vergoeding voor de uitvinder.

Er is nog een ander probleem m.b.t. onze spionagestrafwetgeving.

Indertijd heeft de NAVO een enquête ingesteld met betrekking tot de vraag of NAVO-geheimen in de partnerlanden ook de strafrechtelijke bescherming genoten van nationale geheimen.

Dit kwam dus voor Nederland neer op de vraag of onder het begrip "belang van de staat" ook het bondgenootschappelijk belang kan worden begrepen. Zo op het oog lijkt tegen een dergelijke extensieve interpretatie geen bezwaar te bestaan.

Toch is de kwestie gecompliceerd.

De artikelen 98 e.v. zijn opgenomen in Titel I van het Tweede Boek. Aan het slot van deze titel bepaalt art. 107, dat de straffen gesteld op de in art. 102-105 omschreven feiten (art. 98 e.v. worden niet genoemd) toepasselijk zijn indien een dier feiten wordt gepleegd tegen of met betrekking tot de bondgenoten van de staat, in een gemeenschappelijke oorlog (dus niet in vreedstijd).

Door dit art. 107 valt moeilijk te concluderen, dat de artikelen 98 e.v. ook van toepassing zijn ten aanzien van geheimen van bondgenoten buiten een oorlog. Het stilzwijgen van de wet zou dan nl. verdere consequenties hebben dan de uitdrukkelijke bepaling van artikel 107.

In dit verband kan worden vermeld, dat de Fransen en Belgen nadrukkelijk hun spionagestrafbepalingen mede van toepassing hebben verklaard op bondgenootschappelijke geheimen.

Er zijn nog meer problemen.

Art. 98 e.v. beschermen staatsgeheimen.

Wanneer zijn er in het algemeen "geheimen" in het geding ?

Noyon zegt, dat geheimhouding denkbaar is ten aanzien van alles wat aan velen nog onbekend is en waarmede dezen - tenzij de tot geheimhouding verplichte het hun mededeelt - niet of slechts zeer moeilijk bekend kunnen worden.

Toen destijds het defensie-karakter onthuld werd van een waterstaatswerk in de Betuwe, concludeerde de Procureur-Generaal, dat het hier geen geheim betrof, omdat het betreffende defensie-aspekt voor zeer velen waarneembaar was en ook waargenomen werd.

De onthulling was uiteraard wel schadelijk voor het staatsbelang.

In dit verband moge verwezen worden naar het bekende boek van Dr. L. de Jong : "De Duitse vijfde colonne in de tweede wereldoorlog", dat illustreert hoe het intelligenciewerk in de praktijk lang niet meer zo toegespitst is op het verwerven van staatsgeheimen in de klassieke betekenis.

Prof. had in 1940 reeds aandacht voor deze aangelegenheid en schreef in het Juristenblad :

"Het gaat er om, dat geen inlichtingen aan een buitenlandse mogendheid worden verschaft die voor deze van belang zijn bij een oorlog tegen onzen Staat en die schadelijk zijn voor onzen Staat. Zelfs de mededeling van feiten, die wij in het geheel niet geheim houden, die bijv. in alle Nederlandse couranten hebben gestaan of die aan ieder in het binnenland bekend zijn, kan soms voor den vijand of voor een toekomstigen vijand van het grootste gewicht wezen en kan voor ons land hoogst nadelig zijn. Het verschaffen bijv. van duidelijke kaarten, van gegevens over luchtstromen, windrichtingen, over waterstanden en weersomstandigheden kan bij de huidige oorlogvoering van groot gewicht zijn. Nu is het natuurlijk mogelijk om te zeggen, dat zodra zulks het geval is, men te doen heeft met bescheiden, berichten of inlichtingen, waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat wordt geboden. De Staat heeft maar te verklaren, dat bepaalde inlichtingen niet mogen worden verstrekt en dan is daarmee voor de burgers de geheimhoudingsplicht geschapen, zelfs wanneer het feiten betreft, die tevoren in het geheel niet "geheim" waren. Ja, er behoeft niet eens bepaald te zijn, dat deze inlichtingen verboden zijn, wanneer maar vaststaat, dat ze schade opleveren voor onzen Staat. Het is dan echter wel de vraag of wij niet beter deden het woord "geheimhouding" te laten vallen."

Inmiddels hebben o.a. de Zwitserse en de Franse wetgevingen zich reeds aangepast door ook het voor de belangen van de staat schadelijk intelligence-werk strafbaar te stellen.

In de bekende zaak heeft de Nederlandse rechtspraak een soort tussenweg gevonden, door de constructie te aanvaarden, dat een conglomeraat van bijzonderheden betrekking hebbende op militaire objecten, welke elk afzonderlijk door iedereen waargenomen konden en mochten worden, een gegeven kan vormen waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden. Met het oog op de toepasselijkheid van de Nederlandse spionagebepaling was echter essentieel de verklaring van een getuige-deskundige, dat bedoeld conglomeraat van bijzonderheden, verkregen door middel van hoogst ongebruikelijke speurtochten, een defensiegeheim vormde.

Het ging mis in de zaak Smirnov, hoewel het Openbaar Ministerie - volgens de door de Minister van Justitie afgelegde verklaring in de Tweede Kamer (Handelingen Tweede Kamer, zittingsjaar 1959-1960, blz. 1192, kolom II) - ervan overtuigd was, dat betrokkene een rol vervulde in een spionage-affaire. Dit laatste was zonder meer duidelijk.

De aangetoonde feiten in deze waren immers, dat een hier te lande verblijf houdende Rus opdrachtgever was van een onder schuilnaam werkende agent van de Oost-Duitse inlichtingendienst, die van hem betaling ontving en die contact moest zoeken en verkreeg met een bepaald - door een foto aangeduid - personeelslid van de B.V.D. Het juridische struikelblok bleek hier te zijn de vraag, of van deze handelingen kon worden afgeleid het door artikel 98 c lid 2 geëiste oogmerk om, "zonder daartoe gerechtigd te zijn, de beschikking te krijgen over enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden."

Het Openbaar Ministerie achtte namelijk niet vaststaand, dat - bij succes - de verkregen inlichtingen een geheim karakter zouden hebben gehad. Hier kwam dan nog bij de twijfel, of de bedoelde inlichtingen per se ter beschikking van Smirnov zouden moeten zijn gekomen.

De belemmering, welke hier dus blijkbaar de termen van de Nederlandse spionagewetgeving of althans de toepassing daarvan opleveren om spionage-activiteit te vervolgen, kan nader worden belicht door een beschouwing van de Duitse wetgeving.

Artikel 100 c van het West-Duitse strafwetboek zegt :
"Wie betrekkingen opent of onderhoudt met een buitenlandse regering, partij, vereniging of instelling of met een persoon, die voor zulk een regering, partij, vereniging of instelling werkzaam is, welke de mededeling van staatsgeheimen tot onderwerp hebben, wordt gestraft met gevangenisstraf."

Uit de jurisprudentie blijkt, dat bij de toepassing van dit artikel het accent geheel ligt op het onderhouden van (conspiratieve) contacten met een communistische inlichtingendienst of met een daarvoor werkende agent en dat het voor een vervolging geenszins een belemmering oplevert, wanneer daadwerkelijk nog geen enkel staatsgeheim is uitgeleverd.

Moelijkheden als zich in het geval Smirnov hebben voorgedaan zijn door verschillende buitenlandse wetgevingen (o.a. in Denemarken en in Nieuw-Zeeland) ondervangen doordat daarin reeds voor vreedstijd strafbaar is gesteld de - uit oogpunt van staatsbelang - schadelijke hulpverlening aan een buitenlandse inlichtingendienst of het onderhouden van schadelijk contact met buitenlandse agenten e.d.

Resumerende zijn we dus gekomen tot de volgende manco's m.b.t. de Nederlandse spionage-wetgeving.

1. een mededelingsplicht omtrent particuliere uitvindingen, welke van belang kunnen zijn voor de defensie;
2. de toepasselijkheid van de Nederlandse spionagebepalingen voor bondgenootschappelijke geheimen, ook in vreedstijd;
3. de strafbaarstelling van voor de veiligheid van de staat schadelijk inlichtingenwerk, los van een geheimhoudingsplicht, op Nederlands territorium bedreven ten behoeve van een buitenlands orgaan.
4. De strafbaarstelling van het vestigen of onderhouden van een voor de landsbelangen schadelijk contact met een buitenlandse inlichtingendienst of met een agent daarvan.

Pagina 10 ontbreekt

De heer replicerend, merkt op dat het in wezen gaat om twee te bewijzen zaken, nl.:

1e dat de verdachte in contact staat met een buitenlandse agent en

2e dat het inderdaad om een dergelijke agent gaat.

Hij voorziet moeilijkheden bij de justitiële autoriteiten als het bewijs niet overtuigend is.

! noemt, als antwoord hierop, de nieuwe Nieuw Zeelandse spionagestrafbepalingen, die omschrijven wanneer van een "verbinding" met een buitenlandse agent kan worden gesproken en wat onder een "buitenlandse agent" wordt verstaan. Dergelijke definities zullen de bewijsvoering kunnen vergemakkelijken.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ zet in dit verband uiteen hoe men in Duitsland een apart apparaat, nl. de Sicherungsgruppe van het Bundeskriminalamt heeft opgedragen alle strafzaken betreffende spionage centraal voor te bereiden ten behoeve van het Openbaar Ministerie. Deze Sicherungsgruppe beschikt zodoende over een enorme ervaring, zowel wat betreft de vijandige inlichtingendienst als wat betreft de bewijsconstructies. Hij wijst er op dat in Nederland zulk een gespecialiseerde instelling ontbreekt. In Nederland is er dan ook een moeilijke "aansluiting". Hij hoopt eerlang betere artikelen in de strafwet te krijgen, waardoor het bewijs gemakkelijker valt te leveren en ook meer onder "spionage" valt.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ sluit dit deel van de bijeenkomst af door dank te zeggen voor zijn inleiding.

Op zijn vraag aan de aanwezigen een oordeel uit te spreken over de inhoud van het B.V.D.-maandoverzicht wordt algemeen geantwoord dat dit ook voor het lager personeel bevattelijk en interessant is.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ verzoekt voorts de aanwezigen hun medewerking te verlenen bij het beantwoorden van enige vragen over de vreemdelingencontrole, meer speciaal in de hotels. Deze vragen zullen worden aangeboden tegelijk met de aanbieding van het verslag van deze bijeenkomst. De bedoeling hiervan is om aan de hand van de verkregen antwoorden te onderzoeken of er mogelijkheden zijn aan de repressieve controle op vreemdelingen meer aandacht te doen besteden, nu de preventieve controle - althans aan de zuidelijke grens - is vervallen. (zie bijlage II).

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ deelt mede dat het plaatsvervangend Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, Jhr.Mr. Th.W. v.d. Bosch, de Dienst heeft verlaten en is teruggekeerd naar het Openbaar Ministerie. In de functie van plaatsvervangend hoofd zal geen opvolger worden benoemd; de Dienst zal worden gereorganiseerd en in sprekers afwezigheid zal hem vervangen. Tenslotte stelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ, in overleg met de vergadering, het tijdstip voor de volgende bijeenkomst vast op 18 december 1962, te 14.00 uur, tenzij het mogelijk mocht blijken een gastspreker uit Duitsland te doen optreden, in welk geval de vergadering van de beide groepen wel gecombineerd zal moeten worden.

november 1962.

d

Bijlage II

VRAAGPUNTEN

1. Wordt in Uw ambtsgebied in het algemeen voldaan aan de verplichtingen, welke - ingevolge artikel 27 van het Vreemdelingenreglement - rusten op degenen, die er hun beroep van maken aan personen nachtverblijf te verschaffen, t.w.:
 - a. ten aanzien van vreemdelingen aan wie nachtverblijf wordt verschaft, aan de hand van het in het bezit zijnde reisdocument, de naam en voornaam, nationaliteit, woonplaats, datum en plaats van geboorte, zomede een eventueel verleend Nederlands visum te registreren;
 - b. het doen van opgave aan het hoofd van de plaatselijke politie van de onder a. bedoelde gegevens.
2. Worden de namen van de vreemdelingen aan wie blijkens de onder 1 b. bedoelde opgaven nachtverblijf is verschaft, bij de politie nog nageslagen aan de hand van andere gegevens dan die welke voorkomen in het opsporingsregister ?
3. Hoe lang worden de onder 1 b. bedoelde opgaven bij de politie bewaard en is - voor zover nog voorhanden - naslag daarvan op korte termijn mogelijk ?

november 1962.

KORT VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST DER ELF GROOTSTE
POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP 20 SEPTEMBER 1962
TE 's-GRAVENHAGE

=====

Aanwezig zijn :

Van de Politieverbindingen :

- Arnhem
- Amsterdam
- Groningen
- Rotterdam
- 's-Gravenhage
- Nijmegen
- Tilburg
- Nijmegen
- Haarlem
- Amsterdam
- Rotterdam
- Arnhem
- Enschede
- Groningen
- Eindhoven
- Eindhoven
- 's-Gravenhage
- Utrecht
- 's-Gravenhage

Van de B.V.D. :

Mr. J.S. SINNINGHE DAMSTÉ (Voorzitter),

Onderwerp van bespreking :

"Problemen rond het misdrijf "spionage".

Alvorens aan het woord te verlenen, deelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ mede, dat het geamendeerde "Ontwerp richtlijnen inzake het verstrekken van politieke antecedenten door de politie aan derden" thans door de werkgroep conform de opmerkingen is vastgesteld. Toezending aan de Minister van Binnenlandse Zaken kan nu plaats vinden. Het overleg inzake het door deze Minister doen verspreiden van de hierbedoelde "Richtlijnen" is ingeleid.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ bedankt - nu haar werk is volbracht - de werkgroep. Hij noemt daarvan in het bijzonder de leden behorende tot de politie en de voorzitter, de heer . Veel dank is ook verschuldigd aan Dr. : hij heeft het werk van de commissie vergemakkelijkt.

Hoe de "Richtlijnen" zullen aanslaan is niet zeker te voorspellen. In elk geval kan hier niet gesproken worden van een "dictaat van Den Haag", want de voornaamste politie-instanties hebben aan de totstandkoming daarvan medegewekt.

Met betrekking tot het onderwerp van bespreking in deze bijeenkomst zegt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ, dat niet alleen bij de B.V.D.; doch ook bij het Ministerie van Justitie de indruk bestaat, dat de huidige strafbepalingen terzake van spionageactiviteiten niet toereikend zijn. De B.V.D. heeft voorgesteld in het kader van voorbereidende besprekingen voor een eventuele wijziging in de vigerende bepalingen zekere voorstellen of suggesties te doen. Aangezien de politie mede ten nauwste betrokken is bij deze aangelegenheid, leek het Mr. SINNINGHE DAMSTÉ nuttig de aanwezige vertegenwoordigers van de politie-verbindingen van de B.V.D. te confronteren met de problematiek rond het misdrijf spionage.

De door te houden inleiding voor deze vergadering levert wellicht stof voor een discussie te dezer zake op.

Inleiding van

Na beëindiging van de tweede Wereldoorlog drong het tot Nederland door, dat er in de Verenigde Staten alsook in Groot-Brittannië allerm minst sprake van was security-maatregelen buiten werking te stellen of op grote schaal geclassificeerd materiaal te declassificeren. Het tegendeel was waar. In genoemde landen bleven ook vlak na de oorlog geclassificeerde ontwikkelingsopdrachten aan de industrie verstrekt. Van deze opdrachten bleef de Nederlandse industrie verstoken. Hierdoor bleven vele wetenschappelijke resultaten en gegevens voor ons land ontoegankelijk en gingen financiële voordelen verloren.

Het excuus van Amerika en Engeland was : Nederland heeft een onvoldoende beveiligingsregime.

Dit heeft er toe bijgedragen, dat in 1948, bij beschikking van de Minister van Justitie, een commissie werd ingesteld teneinde - ter bescherming van industriële geheimen - de Nederlandse strafwet aan te vullen, die op het gebied van de bestrijding van de spionage alleen maar het toenmaals vigerende - zeer summere - artikel 98 inhield.

Tot stand is tenslotte gekomen het ontwerp-wet "Bescherming staatsgeheimen", dat in april 1951 het staatsblad bereikte. De term "staatsgeheim" komt in de tekst van de "wet bescherming staatsgeheimen" niet voor; evenmin de term "spionage".

Gesproken wordt van : enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden, daaronder begrepen enig voorwerp, waaraan een zodanig gegeven kan worden ontleend.

Uiteindelijk maakt de rechter uit of een zodanig gegeven in het geding is. De administratie kan wel helpen - want de rechter zal er niet door gebonden zijn - door aan te geven wat zij als een staatsgeheim beschouwt met behulp van een juiste rubricering. Met de rubricering wordt dan tevens ook de justiciabele geattendeerd, want voor de strafbaarheid moet het bewijs worden geleverd, dat de dader wist of redelijkerwijs moest vermoeden, dat het een staatsgeheim betreft. Hier kan ook een geheimhoudingsverklaring van nut zijn.

Wanneer het een gegeven betreft afkomstig van een verboden plaats is de rechter niet zo vrij in zijn beoordeling. Wanneer namelijk een zodanig gegeven evident in betrekking staat tot de veiligheid van de staat dan moet de rechter wel het karakter staatsgeheim erkennen.

De Wet maakt onderscheid tussen opzettelijke mededeling aan of terbeschikking stellen van een staatsgeheim aan een tot kennisneming niet gerechtigde.

Dit onderscheid is bij nota van wijziging in de wet gekomen. De strafwetgever heeft daarmee duidelijk willen laten uitkomen, dat, behalve stoffelijke gegevens (het ter beschikking stellen van) ook niet stoffelijke gegevens (het mededelen aan) staatsgeheimen kunnen zijn. Overigens is ook het "openbaren" strafbaar. (het ter algemene kennisneming brengen, in tegenstelling tot het verraden aan één persoon).

Wie vallen onder de categorie van "Niet Gerechtigden"? Volgens het Beveiligingsvoorschrift-II 1961 is gerechtigd tot kennisneming van gerubriceerde gegevens, hij, die daarvan uit hoofde van zijn werkzaamheden kennis moet dragen. Alle overigen zijn dus niet-gerechtigden.

Ook de niet-gerechtigde is strafbaar, wanneer hij opzettelijk staatsgeheimen onder zich neemt of houdt.

Zo was strafbaar de Nederlander, die in dienst van een particulier bedrijf gewerkt had aan de uitwerking van een plan, waarin gerubriceerde gegevens waren verwerkt, toen bleek, dat hij een copie van zijn werk in bezit had, na zijn ontslag bij bedoeld bedrijf.

Dit gaat zo ver, dat zelfs de voorbereidingshandeling strafbaar is gesteld, mits bewijsbaar is dat het oogmerk was de beschikking over een staatsgeheim te verkrijgen.

In deze gevallen behoeft dus niet vast te staan de opzet om het staatsgeheim in handen te spelen van bijv. de Russen.

Tenslotte is er ook nog een schulddelict. Art. 98 b luidt : "Hij aan wiens schuld te wijten is, dat een staatsgeheim openbaar wordt gemaakt dan wel ter beschikking komt van een tot kennisneming niet gerechtigd persoon of lichaam."

Een element van dit schuld misdrijf is : de kennisneming door een niet-gerechtigde. Toen onlangs in een beveiligde instelling een hoog gerubriceerd document verdwenen bleek te zijn, kon geen strafvervolgning worden ingesteld, omdat niet was gebleken, dat het in onbevoegde handen was geraakt. Het was eenvoudig weg. De verantwoordelijke man kon uiteraard wel disciplinair worden gestraft.

Een strafrechtelijke kant zat wel in het volgende geval, wat zich heeft voorgedaan. Een beveiligde instelling richtte een gerubriceerd schrijven aan een andere - zeer beveiligde - instelling. De juffrouw, belast met de verzending las in plaats van Laan Dinges Nr. 15^b, Laan Dinges 156. Zij liet na het adres te controleren aan de hand van haar adreslijst. De brief werd bezorgd bij een lid van een Oost-Europese Ambassade.

Deze artikelen lijken nogal vergaand. Toch zijn er een aantal problemen, b.v. : Gegevens afkomstig van een "Verboden plaats" genieten een bijzondere bescherming, onder meer omdat volstaan kan worden met het bewijs, dat het gegeven afkomstig is van een "Verboden plaats" en met de veiligheid van de staat in betrekking staat. Maar is het een vereiste, dat het gegeven rechtstreeks van een "Verboden plaats" afkomstig is ?

Deze vraag is met een voorbeeld te verduidelijken. Het gebouw van de B.V.D. is bij K.B. tot "Verboden plaats" verklaard, hetgeen mogelijk was, omdat aan de twee volgende vereisten werd voldaan :

- a. het is een plaats in gebruik bij de staat,
- b. daar zijn gegevens aanwezig, waarvan de geheimhouding door het belang van de veiligheid van de staat wordt geboden.

De B.V.D. zendt een voortdurende stroom van geheime rapporten naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dat geén verboden plaats is. Wanneer nu op dit Ministerie een dergelijk geheim rapport wordt ontvreemd, kan men dan zeggen, dat het een gegeven is, afkomstig van een verboden plaats ?

Als tweede probleem kan hier worden gesteld de vraag of artikel 98 e.v. ook toepasselijk zijn op gegevens, waarover de staat geen enkele zeggenschap heeft c.q. zelfs met het bestaan daarvan niet eens bekend is ?

Deze vraag zij geïllustreerd met het volgende geval uit de praktijk.

Bij de plaatselijke politie meldde zich eens een ingenieur, die verklaarde een uitvinding te hebben gedaan op het gebied van de radar. Hij wilde zijn vinding aanbieden aan een buitenlandse fabriek, maar tevoren wilde hij weten of hij zich hiermee schuldig zou maken aan een strafbaar feit.

De gedachte dat op grond van artikel 98 e.v. een geheimhoudingsplicht zou kunnen worden aangenomen m.b.t. iets dat men geheel zelfstandig tot stand heeft gebracht, lijkt absurd. Toch is het ongetwijfeld een staats- en ook een NAVO-belang, dat geen uitvindingen van belang voor de defensie naar het communistisch blok glippen. Er is hier dus een lacune, waarin het Franse strafrecht wèl voorziet, nl. Artikel 77 Code Pénal stelt strafbaar: hij, die, zonder voorafgaande machtiging van de bevoegde autoriteit, een uitvinding van belang voor de nationale defensie overgeeft of mededeelt aan een persoon, handelende voor een buitenlandse mogendheid of een buitenlandse onderneming.

Tijdens het interdepartementaal overleg met betrekking tot het ontwerp-Kernenergiewet is, gedachtig aan genoemd Frans artikel, nog eens de suggestie gedaan een bepaling op te nemen, welke wetenschappelijke onderzoekers op het gebied van de kernenergie verplicht ontdekkingen e.d. van belang voor de defensie te melden, teneinde daarvoor een beveiligingsregime te kunnen bevorderen. Hoewel daarbij nadrukkelijk is verklaard geen strafsanctie aan deze bepaling te willen verbinden, waren de bezwaren vrijwel algemeen. De vrijheid van de wetenschap, zo werd tegengeworpen, zou worden beknot.

In dit verband is het interessant, dat wanneer iemand op zijn uitvinding octrooi aanvraagt, de Octrooiwet wel een procedure geeft.

Wanneer de vooronderzoeker bij de Octrooiraad nl. meent, dat een uitvinding van belang kan zijn voor de defensie, moet hij hiervan mededeling doen aan de aanvrager. Hetgeen voor deze de verplichting meebrengt tot algehele geheimhouding van zijn uitvinding, met inbegrip van een verbod om octrooi in het buitenland aan te vragen en om rechten aan anderen over te dragen dan de staat. Aan deze geheimhoudingsplicht is een strafsanctie verbonden.

Bevestigt het Ministerie van Defensie het belang van de uitvinding voor de defensie, dat is er een regeling voor een financiële vergoeding voor de uitvinder.

Er is nog een ander probleem m.b.t. onze spionagestrafwetgeving.

Indertijd heeft de NAVO een enquête ingesteld met betrekking tot de vraag of NAVO-geheimen in de partnerlanden ook de strafrechtelijke bescherming genoten van nationale geheimen.

Dit kwam dus voor Nederland neer op de vraag of onder het begrip "belang van de staat" ook het bondgenootschappelijk belang kan worden begrepen. Zo op het oog lijkt tegen een dergelijke extensieve interpretatie geen bezwaar te bestaan.

Toch is de kwestie gecompliceerd.

De artikelen 98 e.v. zijn opgenomen in Titel I van het Tweede Boek. Aan het slot van deze titel bepaalt art. 107, dat de straffen gesteld op de in art. 102-105 omschreven feiten (art. 98 e.v. worden niet genoemd) toepasselijk zijn indien een dier feiten wordt gepleegd tegen of met betrekking tot de bondgenoten van de staat, in een gemeenschappelijke oorlog (dus niet in vreedstijd).

Door dit art. 107 valt moeilijk te concluderen, dat de artikelen 98 e.v. ook van toepassing zijn ten aanzien van geheimen van bondgenoten buiten een oorlog. Het stilzwijgen van de wet zou dan nl. verdere consequenties hebben dan de uitdrukkelijke bepaling van artikel 107.

In dit verband kan worden vermeld, dat de Fransen en Belgen nadrukkelijk hun spionagestrafbepalingen mede van toepassing hebben verklaard op bondgenootschappelijke geheimen.

Er zijn nog meer problemen.

Art. 98 e.v. beschermen staatsgeheimen.

Wanneer zijn er in het algemeen "geheimen" in het geding ?

Noyon zegt, dat geheimhouding denkbaar is ten aanzien van alles wat aan velen nog onbekend is en waarmede dezen - tenzij de tot geheimhouding verplichte het hun mededeelt - niet of slechts zeer moeilijk bekend kunnen worden.

Toen destijds het defensie-karakter onthuld werd van een waterstaatswerk in de Betuwe, concludeerde de Procureur-Generaal, dat het hier geen geheim betrof, omdat het betreffende defensie-aspekt voor zeer velen waarneembaar was en ook waargenomen werd.

De onthulling was uiteraard wel schadelijk voor het staatsbelang.

In dit verband moge verwezen worden naar het bekende boek van Dr. L. de Jong : "De Duitse vijfde colonne in de tweede wereldoorlog", dat illustreert hoe het intelligencewerk in de praktijk lang niet meer zo toegespitst is op het verwerven van staatsgeheimen in de klassieke betekenis.

Prof. _____ had in 1940 reeds aandacht voor deze aangelegenheid en schreef in het Juristenblad :

"Het gaat er om, dat geen inlichtingen aan een buitenlandse mogendheid worden verschaft die voor deze van belang zijn bij een oorlog tegen onzen Staat en die schadelijk zijn voor onzen Staat. Zelfs de mededeling van feiten, die wij in het geheel niet geheim houden, die bijv. in alle Nederlandse couranten hebben gestaan of die aan ieder in het binnenland bekend zijn, kan soms voor den vijand of voor een toekomstigen vijand van het grootste gewicht wezen en kan voor ons land hoogst nadelig zijn. Het verschaffen bijv. van duidelijke kaarten, van gegevens over luchtstromen, windrichtingen, over waterstanden en weersomstandigheden kan bij de huidige oorlogvoering van groot gewicht zijn. Nu is het natuurlijk mogelijk om te zeggen, dat zodra zulks het geval is, men te doen heeft met bescheiden, berichten of inlichtingen, waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat wordt geboden. De Staat heeft maar te verklaren, dat bepaalde inlichtingen niet mogen worden verstrekt en dan is daarmee voor de burgers de geheimhoudingsplicht geschapen, zelfs wanneer het feiten betreft, die tevoren in het geheel niet "geheim" waren. Ja, er behoeft niet eens bepaald te zijn, dat deze inlichtingen verboden zijn, wanneer maar vaststaat, dat ze schade opleveren voor onzen Staat. Het is dan echter wel de vraag of wij niet beter deden het woord "geheimhouding" te laten vallen."

Inmiddels hebben o.a. de Zwitserse en de Franse wetgevingen zich reeds aangepast door ook het voor de belangen van de staat schadelijk intelligence-werk strafbaar te stellen.

In de bekende zaak _____ heeft de Nederlandse rechtspraak een soort tussenweg gevonden, door de constructie te aanvaarden, dat een conglomeraat van bijzonderheden betrekking hebbende op militaire objecten, welke elk afzonderlijk door iedereen waargenomen konden en mochten worden, een gegeven kan vormen waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden. Met het oog op de toepasselijkheid van de Nederlandse spionagebepaling was echter essentieel de verklaring van een getuige-deskundige, dat bedoeld conglomeraat van bijzonderheden, verkregen door middel van hoogst ongebruikelijke speurtochten, een defensiegeheim vormde.

Het ging mis in de zaak Smirnov, hoewel het Openbaar Ministerie - volgens de door de Minister van Justitie afgelegde verklaring in de Tweede Kamer (Handelingen Tweede Kamer, zittingsjaar 1959-1960, blz. 1192, kolom II) - ervan overtuigd was, dat betrokkene een rol vervulde in een spionage-affaire. Dit laatste was zonder meer duidelijk.

De aangetoonde feiten in deze waren immers, dat een hier te lande verblijf houdende Rus opdrachtgever was van een onder schuilnaam werkende agent van de Oost-Duitse inlichtingendienst, die van hem betaling ontving en die contact moest zoeken en verkreeg met een bepaald - door een foto aangeduid - personeelslid van de B.V.D. Het juridische struikelblok bleek hier te zijn de vraag, of van deze handelingen kon worden afgeleid het door artikel 98 c lid 2 geëiste oogmerk om, "zonder daartoe gerechtigd te zijn, de beschikking te krijgen over enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden."

Het Openbaar Ministerie achtte namelijk niet vaststaand, dat - bij succes - de verkregen inlichtingen een geheim karakter zouden hebben gehad. Hier kwam dan nog bij de twijfel, of de bedoelde inlichtingen per se ter beschikking van Smirnov zouden moeten zijn gekomen.

De belemmering, welke hier dus blijkbaar de termen van de Nederlandse spionagewetgeving of althans de toepassing daarvan opleveren om spionage-activiteit te vervolgen, kan nader worden belicht door een beschouwing van de Duitse wetgeving.

Artikel 100 c van het West-Duitse strafwetboek zegt :
"Wie betrekkingen opent of onderhoudt met een buitenlandse regering, partij, vereniging of instelling of met een persoon, die voor zulk een regering, partij, vereniging of instelling werkzaam is, welke de mededeling van staatsgeheimen tot onderwerp hebben, wordt gestraft met gevangenisstraf."

Uit de jurisprudentie blijkt, dat bij de toepassing van dit artikel het accent geheel ligt op het onderhouden van (conspiratieve) contacten met een communistische inlichtingendienst of met een daarvoor werkende agent en dat het voor een vervolging geenszins een belemmering oplevert, wanneer daadwerkelijk nog geen enkel staatsgeheim is uitgeleverd.

Moelijkheden als zich in het geval Smirnov hebben voorgedaan zijn door verschillende buitenlandse wetgevingen (o.a. in Denemarken en in Nieuw-Zeeland) ondervangen doordat daarin reeds voor vreedstijd strafbaar is gesteld de - uit oogpunt van staatsbelang - schadelijke hulpverlening aan een buitenlandse inlichtingendienst of het onderhouden van schadelijk contact met buitenlandse agenten e.d.

Resumerende zijn we dus gekomen tot de volgende manco's m.b.t. de Nederlandse spionage-wetgeving.

1. een mededelingsplicht omtrent particuliere uitvindingen, welke van belang kunnen zijn voor de defensie;
2. de toepasselijkheid van de Nederlandse spionagebepalingen voor bondgenootschappelijke geheimen, ook in vreedstijd;
3. de strafbaarstelling van voor de veiligheid van de staat schadelijk inlichtingenwerk, los van een geheimhoudingsplicht, op Nederlands territorium bedreven ten behoeve van een buitenlands orgaan.
4. De strafbaarstelling van het vestigen of onderhouden van een voor de landsbelangen schadelijk contact met een buitenlandse inlichtingendienst of met een agent daarvan.

Discussie

De heer . . . meent, dat NATO-geheimen toch ook wel onderdak vinden bij art. 98 e.v. W.v.S.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ antwoordt dat art. 107 toch wel duidelijk in de weg staat. Dit artikel handelt over de toepasselijkheid van de misdrijven tegen de veiligheid van de staat met betrekking tot feiten gepleegd tegen of met betrekking tot de bondgenoten van de staat. in tijd van oorlog en noemt daarbij de artikelen 98 e.v. niet.

Spreeker wijst er verder op dat de artikelen 98 e.v. W.v.S. niet voldoende waren gebleken in de zaak Smirnov, zodat ze aanvulling behoeven. Het juiste klimaat daarvoor is thans wellicht aanwezig. Vandaar dat de B.V.D. aan het Ministerie van Justitie een aantal suggesties heeft gedaan. Uiteraard wordt ook met belangstelling de uitspraak tegemoet gezien van de berechting van de voormalige ingenieur van de "Apparatenfabriek Overijssel" (AFO) te Hattem. Deze had een volledig stel gerubriceerde plannen, eigendom van de fabriek, een half jaar na zijn ontslag nog in zijn bezit. Wat de B.V.D. interesseert is de veroordeling, de motivering en de strafmaat.

Spreeker wijst overigens op de veroordeling van . . . In dit geval was er bij de rechterlijke macht begrip voor en een juiste instelling jegens dit spionagegeval.

Spreeker merkt tenslotte op dat er in de vergadering met de politieverbindingen van j.l. dinsdag de suggestie is gedaan om op de daarvoor in aanmerking komende stukken een stempel aan te brengen, waaruit blijkt dat deze afkomstig zijn van een "Verboden plaats". Uit de hieruit volgende discussie blijkt een deel der thans aanwezigen in deze methode wel een oplossing te zien voor een hantering van art. 98 lid 2 van het W.v.S. in gevallen, dat de betreffende bescheiden zich buiten een verboden plaats bevinden.

Wat de instelling van een "Verboden plaats" betreft, is er de moeilijkheid dat de justiciabele moet weten, wanneer hij met een dergelijke plaats te maken heeft. De Wet zegt dan ook dat elke verboden plaats moet worden aangegeven. Hiermede wordt echter tevens de aandacht op het bijzondere karakter van de plaats gevestigd. Een oplossing kan in sommige gevallen zijn een "Verboden plaats" te omgeven met een terrein, waarvan de toegang is verboden op grond van het bekende artikel 461 W.v.S.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ zet vervolgens uiteen dat het geen enkele Officier van Justitie behoeft te bevreemden dat het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst weinig aangifte van spionage-strafzaken doet. In de Commissie-Prinsen, die het huidige K.B. ontwierp, is eertijds uitgemaakt dat het belang van de veiligheid van de Staat, meestal zal prevaleren boven dat van de berechting, en dat dit hogere belang meestal ook beter gediend is bij doorspelen dat bij beëindigen.

In Duitsland leverde het Bundesamt für Verfassungsschutz in de loop der jaren duizenden strafzaken op spionagegebied. Het B.f.V. geeft pas aan de Sicherungsgruppe van het Bundeskriminalamt de zaak ter berechting door, als er niets meer te spelen valt. In Nederland liggen de zaken wel wat anders. Terwille van de preventie is het nuttig om bijvoorbeeld eens per jaar een strafzaak te hebben, maar er moet een doorslaggevende reden zijn om toe te slaan; buitendien is er soms immuniteit van diplomaten.

De heer zegt, dat zulk een berechting gunstig werkt ter beïnvloeding van de publieke opinie. Hij verwijst ten deze naar de zaak Lonsdale, maar erkent overigens dat de verhouding in Engeland tussen politie en publiek gunstiger is dan in Nederland.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ zegt dat medewerking van het publiek nodig is. Daarom schuwt de B.V.D. dan ook de openbaarheid thans minder dan vroeger.

Op een vraag van de heer deelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ mede, dat het vooralsnog de bedoeling is om bij "Justitie" te komen met voorstellen tot wijziging van de vigerende bepalingen. Ook de vorige vergadering was van gevoelen dat dit noodzakelijk is.

Op de vraag van een der aanwezigen, of niet de administratie zelve zou kunnen uitmaken wat in het belang van de staat geheim moet worden gehouden, antwoordt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ dat het toch uiteindelijk de rechter is, die uitmaakt of de artikelen 98 e.v. van toepassing zijn. Het is dus zaak dat een getuige-deskundige de rechter overtuigt.

. wijst in dit verband op het ontwerp-Kernenergiewet, dat de mogelijkheid opent bij K.B. regelen te stellen ter verzekering van de geheimhouding van kernenergie-gegevens. Wanneer deze regelen voor bepaalde gegevens geldig worden verklaard, zullen deze per definitie gegevens zijn geworden als bedoeld in artikel 98 e.v. W.v.S..

Spreker acht in dit verband de Duitse Strafwet wel interessant, omdat deze een opsomming geeft van hetgeen onder het begrip staatsgeheim valt. Aangezien ook deze opsomming algemene termen gebruikt, is echter ook hier verschil in interpretatie niet uitgesloten.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ sluit dit deel van de bijeenkomst af door dank te zeggen voor zijn inleiding.

Op zijn vraag aan de aanwezigen een oordeel uit te spreken over de inhoud van het B.V.D.-maandoverzicht wordt algemeen geantwoord dat dit ook voor het lager personeel bevattelijk en interessant is.

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ verzoekt voorts de aanwezigen hun medewerking te verlenen bij het beantwoorden van enige vragen over de vreemdelingencontrôle, meer speciaal in de hotels. Deze vragen zullen worden aangeboden tegelijk met de aanbieding van het verslag van deze bijeenkomst. De bedoeling hiervan is om aan de hand van de verkregen antwoorden te onderzoeken of er mogelijkheden zijn aan de repressieve controle op vreemdelingen meer aandacht te doen besteden, nu de preventieve controle - althans aan de zuidelijke grens - is vervallen. (zie bijlage II).

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ deelt mede, dat het plaatsvervangend Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, Jhr.Mr. Th.W. v.d. Bosch, de Dienst heeft verlaten en is teruggekeerd naar het Openbaar Ministerie. In de functie van plaatsvervangend hoofd zal geen opvolger worden benoemd; de Dienst zal worden gereorganiseerd en in sprekers afwezigheid zal hem vervangen. Tenslotte stelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ, in overleg met de vergadering, het tijdstip voor de volgende bijeenkomst vast op 20 december 1962, te 14.00 uur, tenzij het mogelijk mocht blijken een gastspreker uit Duitsland te doen optreden, in welk geval de vergadering van de beide groepen wel gecombineerd zal moeten worden.

november 1962.

Bijlage II

VRAAGPUNTEN

1. Wordt in Uw ambtsgebied in het algemeen voldaan aan de verplichtingen, welke - ingevolge artikel 27 van het Vreemdelingenreglement - rusten op degenen, die er hun beroep van maken aan personen nachtverblijf te verschaffen, t.w.:
 - a. ten aanzien van vreemdelingen aan wie nachtverblijf wordt verschaft, aan de hand van het in het bezit zijnde reisdocument, de naam en voornaam, nationaliteit, woonplaats, datum en plaats van geboorte, zomede een eventueel verleend Nederlands visum te registreren;
 - b. het doen van opgave aan het hoofd van de plaatselijke politie van de onder a. bedoelde gegevens.
2. Worden de namen van de vreemdelingen aan wie blijkens de onder 1 b. bedoelde opgaven nachtverblijf is verschaft, bij de politie nog nageslagen aan de hand van andere gegevens dan die welke voorkomen in het opsporingsregister ?
3. Hoe lang worden de onder 1 b. bedoelde opgaven bij de politie bewaard en is - voor zover nog voorhanden - naslag daarvan op korte termijn mogelijk ?

november 1962.